

чатляващо е обаче как констатираният от учителите проблем – например твърдението „децата нямат нагласа да учат“, се превръща в постоянна характеристика на децата от ромски произход, вместо да остане нерешен проблем, за който учителите да се мъчат да открият решения. Мислейки по тази схема, учителите превръщат идентифицираните от тях проблеми в иманентни характеристики на децата от ромски произход, на техните родители и оттам – на ромите изобщо. Така учителите натрупват редица „нерешими“ проблеми, с което се поставят в ситуация на безпомощност, що се отнася до това как да образуват децата. Очевидните решения за учителите в такъв случай са две – или напускат, или се адаптират. Избралите първото напускат много бързо (поне по данни от интервютата), а оставащите продължават да се оплакват от ситуацията и да не виждат решение.

Започвам изложението с основния според учителите проблем: децата от ромски произход не искат да учат. Това е много ясно заявявано твърдение без никакво отношение към това в кой квартал преподават учителите. Водещите обяснения са две и се преплитат – главна причина според учителите е „фактът“,¹⁰² че децата просто „не искат да учат“, като пряката вина за това имат родителите на децата, за които образованието също не е ценност.¹⁰³ С това се обяснява и защо родителите не купуват учебници на децата, поради което учителите са принудени да диктуват уроците. Никъде в интервютата не се среща адекватно предложение на учителите какво може да се направи по въпроса. Изключително важно е да се обърне специално внимание на тази регистрирана от учителите нагласа. Тя съвсем не е само опит на учителите да се оправдаят за некачествената си работа. Тук отбелязвам, че въз основа на това изследване не е възможно да се оценяват методиките на учителите за работа с децата от ромски произход освен по разкази на самите учители. Не разполагаме обаче с преки наблюдения върху работата в клас, така че в

---

¹⁰² Т.е. това, което учителите мислят като обективен и независим от тях факт.

¹⁰³ За универсалната употреба на това твърдение вж. в „Младите роми за училището и образованието“.